
PRIKAZ

Diana Tomić
Filozofski fakultet, Zagreb
Hrvatska

**12. KONGRES MEĐUNARODNOG UDRUŽENJA ZA KLINIČKU
FONETIKU I LINGVISTIKU: INTERNATIONAL CLINICAL
PHONETICS AND LINGUISTICS ASSOCIATION-ICPLA
Istanbul, Turska, od 25. do 28. lipnja 2008. godine**

12. kongres Međunarodnog udruženja za kliničku fonetiku i lingvistiku održao se krajem lipnja 2008. godine u Turskoj. Slogan kongresa *Srest ćemo se na mjestu gdje se kontinenti sreću (Meet us where the continents meet)* od samog je početka, dakle slanja sažetaka i prijave sudjelovanja, ulijevao dozu znatiželje, iščekivanja i veselja. Za takvo raspoloženje možemo zahvaliti domaćinima, odnosno domaćicama Seyhun Topbaş i İlknur Maviş koje su se najprije iznimno potrudile da organizacija 12. kongresa pripadne njima, a potom i da opravdaju ukazano im povjerenje. Razlog tomu je veliki značaj ICPLA-e: kako njima osobno zbog svoga profesionalnog razvoja, tako i općenito zbog razvoja struke u Turskoj. U svojoj uvodnoj riječi Topbaş opisuje prve korake kliničke fonetike i fonologije u Turskoj i osnutak Obrazovnog i istraživačkog centra za patologiju govora i jezika (DILKOM) koji je ponosan da devet godina kasnije može ugostiti članove udruge koja je potakla njegovo nastajanje.

Organizaciju kongresa je, uz DILKOM, preuzeo i Odsjek za logopediju Instituta zdravstva Sveučilišta Anadolu, a kongres su podržali Rektor Sveučilišta Anadolu, Parlament Republike Turske, brojne druge državne institucije te razni sponzori.

Čini se da Kongres stalno raste, te se na 12. prijavilo 205 sudionika iz 30 zemalja. Ukupno su pristigla 252 sažetka od kojih je 184 prihvaćeno. Na samom skupu bila su 92 usmena izlaganja i 79 postera. Tijekom četiri radna dana izmjenjivale su se različite teme s područja jezičnoga i govornog procesiranja, nova saznanja o teoretskim, metodološkim, kliničkim, kroslingvističkim i višejezičnim pitanjima na koja znanstvenici u ovom trenutku pokušavaju odgovoriti. U sklopu kongresa održala se i radionica koju je vodila Nancye Roussel pod nazivom: *Važnost instrumentalne procjene i analize za logopede (The Relevance of Instrumental Assessment and Analysis to the Speech-Language Pathologist)*.

Pozvani predavači su svojim izlaganjima također pokazali raznolikost koju obuhvaća istraživačko područje kliničke fonetike i lingvistike. Na kongresu je bilo pet pozvanih predavača. Prvi od njih, odmah nakon otvaranja, bio je Martin J. Ball, sa Sveučilišta Louisiana, Lafayette, SAD. Tema njegova izlaganja bila je s područja fonologije, a naslov izlaganja: *O prirodi fonologije i kliničke fonologije (On the Nature of Phonology and on the Nature of Clinical Phonology)*. Pitanja koja autor postavlja odnose se na fonološke modele i njihov razvoj te primjenu fonoloških modela u praksi. Tako su se tijekom proteklih pola stoljeća uz stalni razvoj SPE-modela javljali brojni alternativni modeli za koje autor smatra da se mogu podijeliti u dvije velike skupine: deskriptivne i psiholingvističke. Uz to se javljaju i brojni pristupi u fonologiji koji su vezani uz modele govorne proizvodnje. Trenutno dominantan model, teorija optimalnosti, prema autorovu viđenju uključuje psiholingvističke elemente, ali isto tako ne zanemaruje deskriptivne potrebe fonološkog modela. Budući da klinička fonologija stalno prilagođava teorijske modele svojim potrebama, suočava se sa sličnim problemima. Primjenom određenih modela dobit će se pregledan opis, ali bez saznanja o narušenim procesima govorne proizvodnje. Dakle, analize dobivene s fonološkim modelima ne nude informacije potrebne za terapiju. Probleme s modelima Ball ilustrira na primjerima artikulacijskih i fonoloških poremećaja, a kao moguća rješenja najavljuje nove pristupe fonologiji (npr. Bybeeovu kognitivnu fonologiju).

Nakon prvog plenarnog izlaganja koje se bavilo teorijskim problemima u kliničkom kontekstu, tema drugog izlaganja bila je praktična – oštećenja pri dosjećanju/prizivu riječi (*word retrieval impairments*). Lindsey Nickels sa Sveučilišta Macquarie u Australiji, u svom se znanstvenom djelovanju bavila proučavanjem afazija i njihovim liječenjem, te poremećajima čitanja, pisanja, slušanja i rečeničnog procesiranja. Problemi s prizivom riječi česta su osobina jezičnih poremećaja; kako razvojnih (npr. SLI), tako i stečenih (npr. afazije). Kognitivni neurološki pristup, koji autorica zagovara, smatra da bi liječenje takvih oštećenja bilo puno učinkovitije kada bi se točno znale slabosti u jezičnom procesiranju pojedinca. Stoga testovi koji se ograničavaju samo na simptome ne nude dostatne informacije za ciljanu terapiju, budući da uzroci poremećaja zaista mogu biti različiti. Autorica tijekom izlaganja opisuje razine procesiranja pri proizvodnji riječi, simptome koji se javljaju kod različitih stupnjeva oštećenja i poteškoće pri određenju stupnja oštećenja.

Treće predavanje također govori o praktičnoj i u novije vrijeme jako popularnoj temi: posebnim jezičnim teškoćama (SLI). Gina Conti-Ramsden iz Ujedinjenog Kraljevstva predaje na brojnim sveučilištima u svijetu, uključujući Harvard i Sveučilište u Čileu, te je na čelu longitudinalnog znanstveno-istraživačkog projekta koji prati osobe s posebnim jezičnim teškoćama od sedme godine do odrasle dobi (*The Manchester Language Study*). U svom je izlaganju govorila općenito o posebnim jezičnim teškoćama, njihovoj učestalosti, čimbeniku naslijeđa, te o rezultatima postignutim u sklopu projekta na kojem radi.

Četvrto pozvano predavanje bilo je o mucanju. Kenneth St. Louis sa Sveučilišta u Zapadnoj Virginiji, SAD, govorio je o stavovima prema mucanju. Brojna istraživanja su pokazala da društvo negativno doživljava osobe koje mucaju, te da je glavni uzrok takvom stavu nedovoljna informiranost o mucanju kao govornom poremećaju. Kako bi se to smanjilo organiziraju se brojne kampanje o mucanju. Međutim, još uvijek nema adekvatnog načina mjerenja uspješnosti tih kampanja. Stoga je pokrenut *Međunarodni projekt o stavovima prema ljudskim osobinama (The International Project on Attitudes Toward Human Attributes – IPATHA)* čiji je cilj razviti pouzdan i praktičan instrument kojim bi se mjerili stavovi o mucanju. Iz ovog rada saznali smo više o: pilot-istraživanju koje je provedeno na 35 različitih uzoraka, u 12 zemalja, na osam različitih jezika, zatim o metodološkim problemima i načinu usporedbe dobivenih rezultata.

Peto pozvano predavanje s efektivnim naslovom: *Razlikuju li se prvi i drugi jezik u mozgu? Pa, ovisi. (Do first and second language differ in the brain? Well, it depends.)* održao je Peter Indefrey s Instituta Max Planck u Nizozemskoj. U svom izlaganju pokazao je rezultate metaanalize nekoliko radova koji su istraživali jezično procesiranje bilo na razini riječi ili na razini rečenice na drugom jeziku (L2), te su potvrdili saznanja da se, prilikom takva procesiranja, u mozgu aktiviraju neka područja koja su aktivna tijekom procesiranja na prvom jeziku (L1).

Hrvatska se u Istanbulu predstavila s pet radova iz različitih tematskih područja. Kolegice s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta pokazale su dva postera. Prvi, autorica Ane Leko i Tatjane Prizl Jakovac, studija je slučaja rukopisa osobe s afazijom izazvanom meningoencefalitisom (*Writing in aphasia caused by meningoencephalitis – A case study*). U svom radu autorice naglašavaju važnost kontinuirane terapije čiji se rezultati vide i u pisanju; budući da sposobnost pisanja povezuje brojne kognitivne, jezične i perceptivno-motoričke procese. Marina Milković, u suradnji s Engin Arik i Katharinom Schalber sa Sveučilišta Purdue proučavala je opisivanje prostora i odnosa u prostoru na tri znakovna jezika (*Describing space in three sign languages: Not as iconic as you think*). Rezultati njihova istraživanja pokazuju da znakovni jezici koje su autorice uspoređivale nisu identični ni u leksičkoj ni u gramatičkoj domeni opisivanja prostora, te se može zaključiti da znakovanje pri izražavanju prostornih odnosa nije ikoničko. Članice Odsjeka za fonetiku su u Turskoj održale tri predavanja. Arnalda Dobrić i Vesna Mildner proučavale su izgovor djece s kohlearnim implantom (*Pronunciation of young children with cochlear implants*). U istraživanju su sudjelovali ispitanici niske kronološke i slušne dobi, a dobiveni rezultati daju zanimljive podatke o razvoju govora kod implantirane djece. Drugi rad iz istog područja, autorica Diane Tomić i Vesne Mildner proučavao je razvoj vokala kod implantirane djece (*Progression of vowel production in children with cochlear implant*). S trećim radom pod naslovom *Usvajanje #sC skupina kod hrvatske djece* autorski se tim Mildner i Tomić pridružio kolegama iz brojnih drugih zemalja u proučavanju načina usvajanja

konsonantskih skupina. Rezultati ovog istraživanja pokazuju posebnosti hrvatskog u odnosu na engleski, nizozemski, hebrejski i norveški, na kojima je provedeno slično istraživanje. Izlaganje je potaklo poticajnu raspravu među kolegama kojima će možda baš hrvatski ispitanici dati odgovore na brojna fonološka pitanja.

Kongres se održavao u Vojnom muzeju (Harbiye Military Museum). Ambijent muzeja, uz profesionalan, elegantan tim organizatora doprinio je svečanoj atmosferi. Druženja, naravno, nije manjkalo, pa smo osim predaha uz kavu ispunjenih živahnim stručnim raspravama, imali prilike uživati u koktelu dobrodošlice koji se održao u prekrasnom vrtu muzeja, zatim u noćnoj plovidbi Bosporom začinjenom sirom i turskim vinom i u gala večeri na kojoj su, uz tursku kuhinju, glavna atrakcija bile i trbušne plesačice. Dašak atmosfere organizatori su zadržali na fotografijama koje su dostupne na internetskoj stranici www.icpla2008.org/gallery/.

Velika je čast biti domaćinom ovog međunarodnog skupa i još se uvijek živo sjećamo 11. ICPLA-e koja se održala u Dubrovniku. Ne sjećamo se tog kongresa samo mi koji smo sudjelovali u organizaciji, već i kolege sudionici. Toplina i prisnost dubrovačke ICPLA-e osjetila se i u Istanbulu gdje su Dubrovnik često spominjali prepričavajući uspomene, spominjući ljepote grada i obiteljski osjećaj koji je prožimao taj skup. Stoga se slobodno može reći da se u Istanbulu, mjestu gdje se kolijevke civilizacija na koje se ponosimo susreću, ponovno sastala svjetska obitelj Međunarodnog udruženja za kliničku fonetiku i lingvistiku. A ubrzo je ta obitelj počela spominjati svoje iduće putovanje, pa su stanke za kavu, posebno kako se kongres bližio kraju, bile ispunjene nagađanjima o mogućim kandidatima za organizaciju 13. kongresa. Nagađalo se sve do subote i radnog sastanka udruženja, a onda je odlučeno, i to premoćno. Organizacija idućeg kongresa povjerena je nimalo hladnim Norvežankama koje su u Istanbul došle s detaljnim planom kako razveseliti sve članove obitelji: od onih najmlađih – studenata i postdiplomanata, do onih iskusnijih koji se i dalje jednako vesele ICPLA-inim obiteljskim putovanjima. Ipak neću unaprijed otkriti sve detalje, više možete saznati već danas na www.hf.uio.no/icpla2010.

U mom kalendaru stoji lipanj 2010., Oslo, nadam se da ćete se pridružiti.